Број 20. У Темишвару, петак 15. (27.) фебруара 1880. Год. III.

НАРОДНИ ГЛАСНИК.

ИЗЛАЗИ: СРЕДОМ, ПЕТКОМ И НЕДЕЉОМ.
Стаје: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину
На годину: ..... фор. 12
„ по године..... „ 6
„ четврт год..... „ 3

За Србију и Црну Гору 35 фран., за Немачку 40 фран. — За Бугарску, Румунију, Грчку, Италију, Русију и Швајцарску 45 фран., за Француску, Енглеску и Америку 50 фр.

УРЕДНИШТВО И АДМИНИСТРАЦИЈА
Temesvár (Josefstadt) Schiffgasse 17.

За огласе плаћа се од обичног реда 6 нов. и сваки пут 30 нов. биљеговина.
Припослано плаћа се од реда 10 нов.
Рукописи се не враћају.

Поступна слобода и закон о штампи.

Ни у једном српском листу још не видесмо извештаја о томе: како је текла скупштинска дебата „о проширењу штампе.“ Званични протоколи скупштински штампају се тако касно, да ћете у њима данас наћи тек оно, што је пре три недеље у скупштини претресано. У српским новинама излазе већ готови закони, што су кроз скупштину прошли, а нико сем нишлија, не зна како су ти закони изгледали онда, када их је влада скупштини предложила и каква је борба вођена пре него што су министарски предлози добили одобрење законодавног тела те постали земаљским законима. Ви видите пресуду, а не знате како је се развијала парница што је том пресудом решена. То ћете дознати неколико недеља доцније, па онда мислите и говорите шта хоћете о свршеном делу, али му се „покоравајте,“ јер иначе вређате закон, који је скупштина у нишком кавезу одобрила а кнез у Митад-пашином конаку потврдио.

Међу тим дописничка канцеларија у Београду, није нигда у неприлици кад јој ваља упознати страни свет са оним моментима скупштинскога рада, који се дају згодно употребити за дипломатске шпекулације или за величање женијалних врлина српског премије = министра, а понижавање народних заступника. Београдски пресбиро поделио је улоге и листове тако вешто да сте могли читати о једном истом предмету различите извештаје, према рачуну који је влада хтела да подмири и према боји листа у коме су дописи саопштавани. Тако је н. пр. друкчије писано из тог истог пресбироа у опозицијоној „Н. Сл. Преси“, друкчије у полузванич. „Пол. Кор.“ друкчије у напреднији „Дајче Цајт.“, а друкчије у српским листовима „народне“ и „клерикалне“ странке у Војводини. У „Н. Сл. Преси“ ударано је на аустро-угарску владу, а изјављивано комшијско пријатељство наспрам Аустрије као државе. У „Пол. Кор.“ прављени су компliменти аустр. влади, а нападана аустро-угарска штампа. Опозиција у срп. скупштини, потварана је најжешћим непријатељством према Аустрији. У „Дајче Цајт.“, који је и противу владе и противу аустр. либерала, јуришало се на једне и друге. У „народно-либералном листу“ новосадском, доказивано је слободоумље српске владе и чврстина народне политике. У конзервативном пак потреба и тежња да се г. Ристић сасвим отресе либерала од 1858. год. — У неким руским листовима излазили су чланци и дописи, у којима се хвали гвоздена рука Јовина у унутрашњој и славофилска застава у спољној политици.

Но било је и таког еспапа у трговини ћифтинских државника, који (еспап) није подносио ни за једну од ових новинарских продавница, а ваљало је пошто по то да се протури у јавност. На и тој незгоди доскочио је шеф српског пресбирао, позната слуга свију господара. Старо познанство са загребачким политичарима, отворило му је колумне владиног „Народног листа“ и само је још ваљало да изјави: како су то мали и бедни духови (чујеш ли Милетићу!) „што се свађају са Хрватима“, те да њихово званично гласило сасвим задобије за српског Бисмарка. И он га је заиста задобио, освојио — јер оно што ни један од горњих листова не би примио, „Народни лист“ саопштава у своме 39-ом броју као урнек државничке мудрости српског министра председника.

То је, на име: Ристићев говор приликом дебате о штампи, говор, који надмашује све дојакошње његове беседе, шаренилом начела и извртањем факата.

Говор се почиње од прилике лањским уводом. Г. Ристић се и ове године чуди зашто многи посланици доказују потребу слободне штампе и њене врлине; зашто се бадава напрежу да докажу: да без слободне штампе нема праве уставности, — кад од стране владе нико то не пориче и кад са српском уставношћу иде упоредо и српско законодавство. Тако почиње свој говор о штампи министар, који за десет година своје владавине, не може показати ни једну епоху од месец дана, у којој је слободно писано и читано у Србији. Али је г. Ристић добио патенат на либералну фирму. Са том фирмом он је лане заиевео 6-ти и још многе друге цензурске параграфе у закону о штампи, па још у својој обрани те назадњачке реформе доказивао, „да је он највећи либералац у Србији.“ Зашто се, дакле, не би ове године чудио говорницима, који траже ширу слободу штампе од оне коју је он у минијатурном предлогу од три реда изнео пред скупштину? Та лане је завео дуплу цензуру: полицајску и штампарску, — па опет је био „народни слободњак унутра.“ Ове године задовољио се је са једином цензуром, — па ко му сме рећи да није сам себе надмашио у слободоумљу и народњаштву. —

После првог чуђења, долази друго чуђење на конту оних посланика, који говораху да влада не би никад ни изнела предлог о проширењу штампе, да је скупштина није на то натерала. Само људи који не памте либералне подвиге државника од 1868. године, могли су изречи таку безмислицу и г. Ристић се теши што су то одиста „млади људи“ од скора у скупштини; а да су старији, они би добили прилике да увиде да је сасвим неоснован њихов говор; јер, да су они били у великој скупштини кад је створена ова установа, уверили би се да сасвим противно ствар стоји, уверили би се да је влада изишла на сусрет са уставношћу. Тај велики слободњак није дакле више задовољан са старом својом девизом: „све с народом и за народ.“ У свом даљем говору он се мучи да докаже, да је намесништво управо наметнуло народу уставност и слободу. Враћајући се на 1869. год. када је прављен славни устав, који је Србију усрећио и унапредио, г. Ристић прича нишкој скупштини како је једва израдио да се скупштина сваке године а не сваке треће — састаје, како народ никако није хтео да пусти чиновнике у скупштину, како је била велика повика на адвокате. На кратко, сва борба за проширење народних права и слобода до 1869. год. није се дотакла тога глупог народа и он би и данас био без устава и „слободоумна“ закони, да није провиђење довело једнога Ристића и Блазнавца на управу државних послова и да њихово „слободоумље“ није озарило и мрачну свест тога варварског народа. Но ево чуда да се сва та борба са глупошћу народном вршила у тајним „конференцијама“ а не у скупштини, те по томе нико не може из самих скупштинских протокола увидети, колико је услуге учинило намесништво српском народу приликом склапања устава од 1869. год. То боле г. Ристића, — па с тога није могао пропустити удесну прилику а да не каже српском млађем колену: каква је чуда од народњаштва и либерализма починио пре десет година! Уз то, хтео је г. Ристић да се том приликом препоручи и за реформатора данашњега устава, бацајући све његове (уставне) мане на велику скупштину од 1869. Он је хтео да интелигенција по избору народа, долази у скупштину, — а народ то није дао, а кад је предложио да та чиновничка „интелигенција“ добије места у скупштини по избору владе, — народ је пристао!! Он је предлагао да се скупштина сваке године састаје, али се у великој скупштини нашао **један** ћифта, који је био противан томе предлогу и то је довољно да сва заслуга припадне намесништву. Но у великој скупштини било је посланика који су тражили да се у уставу изближе означи дух и смисао закона, што су из њега истицали, — па је ли и ту изишла влада на сусрет народу. У тој истој скуп-

ПОДЛИСТАК.

ОПОРО АЛИ ЈЕДРО.

(Продужење.)

Једини човек, с којим је она говорила, али само онда, кад је само с њиме била, био је стари лекар Екард. Њему говораше она, да је Јоцан невин, и она ће то и доказати, али прво да је господин лекар излечи; или бар толико да је опорави, да може неколико миља пешачити, јер иначе ништа друго не асни. Лекар сад тек не могаше доста паметан бити и мишљаше, да је то фикса идеје, пошто је она увек то понављала, и то, да је та заостала још од болести, врућице; али мало по мало, па Грета све већма откриваше свој план, који се од осталих планова својом простотом одликоваше и био је овакав: Грета би тела отићи госпођи кнегињи, која је тако добра, па да јој све исприповеди; после госпођа кнегиња нека то каже господину кнезу, а господин кнез ће, који је тако добар, после ома Јоцана из тавнице пустити а зато ће оне тамо стрпати, који су Јоцана тамо довели.

Добри лекар се смешкаше, као кад би му његова деца причала о старцу и баби, или као о оном рибару, који је молио морску рибу, да га начини богом; али Грета се не даде поколебати, она једнако говораше, да се само тако и на тај начин може испословати, и лекар најпосле поче мислити: ако не помогне, неће ни шкодити, а кад год помажу и бапски лекови, ди нас наша наука напушта. А како је доктор Екард био такав човек, који кад каже „аз“ он не мирује до „ижице,“ то он скоро усвоји гретин план и поради на њему са таком ревношћу, као да је тај план у његовој глави поникао. Она претпоставка гретина, да је госпођа кнегиња добра, била је истина основана а кнегињин лекар, тајни санитетски саветник Штелценбах, био је школски друг доктора Екарда, и он би своме старом другу учинио ту љубав. Но на ту тешку задаћу не би се смео ни усудити да је отпочне тајни санитетски саветник Штелценбах, док не би пре тога изискао дозволу од придворке, кнегињине љубимице; али овде срећа хтеде, да госпођа Белашева имадне брата, који би радо постао надзорник на главној станици нове железнице — звање, које је било у руци зета лекара Екарда, железничког директора Брзака. Но сем тога ипак би била госпођи Белашевој једна тешкоћа на путу утолико, што би се изложила укору врховне дворске заповеднице, баронице Круновске, ако је не би запитала, не би ли њена екселенција у дотичном случају мало кроз прсте прогледала. Но међу тим се је и та последња тешкоћа уклонила, пошто је стриц железничког управитеља, банкар Мозер, баш тих дана добио прилику, да њезиној екселенцији учини неку услугу, за коју је он себи својом љупкошћу, која га као човек од света и финансијера одликоваше, од госпође баронице ону знану малу угодност измолио, а њега је такође неутрудни лекар Екард, који му уједно и кућевни лекар беше, у ту ствар посветио и придобио га за исту.

(Наставиће се.)

СТЕПСКА РУЖА.

НОВЕЛА.

(Наставак.)

Полако, чинећи се да новопробуђену природу ужива, сплажаше се виконтеса великим дворедом доле; њено оштро око је племића на прозору његовог кабинета, који у парк гледаше, опазило и зато се трућаше, да своја побуђена осећања под својим обичним мирним изразима прикрије — тежак задатак, јер од толико дугог времена, тек сад беше жељно очекивајуће писмо приспело, које јој је пре неколико тренутака стари послужитељ предао.

Сад беш код павиљона, са чијег је прозора она оног вечера онако чезнући у даљину погледала; брзо уђе унутра, забрави врата за собом, извади писмо из џепа и брзо га отвори.

„Љубазна и драга Вали“, писаше Габријела, „немој се срдити, што ти тако дуго нисам писала, јер сам се надала, да ће ти доктор Виден сам ово писмо донети, но он вели, да је боље да ти унапред јавим његов долазак.

„Он ће се за пунолетног прогласити и онда ће му његов ујак предати неке документе из заоставштине његовог покојног оца — због тога нас на кратко време оставља.

„Од кад нам отац овако усамљено живи, и од кад је наш лепи стари дворац као пустиња постао, од то доба му је и Виден пријатељ постао, — ја држим, да му многа упутства и поруке за тебе даје. Ах да сам бар ја на Виденовом месту, могла бих те видети и с

штини било је посланика који су тражили да се тачније регулашу границе законодавних фактора: кнеза и скупштине а на основу народног суверенства — па је ли влада тај предлог потпомогла? У тој истој скупштини било је посланика, који су предлагали, да се скупштини осигура право формалних предлога, — па ко је сузбио тај предлог? Ко је подигао хајку на адвокате? ко је на тим истим тајним конференцијама радио противу слободне штампе? противу уставне обезбеде личне сигурности? Ко је саставио онај мали „устав" који је давао влади право да суспендује „велики" устав, кад год за нужно нађе, па да влада буџом и кундаком? Да ли народ у вел. скупштини или дична, слободоумна намесничка управа? И најпосле ко је измајсторисао ону ситуацију страха и ужаса у Србији, те под њеним „благотворним" упливом правио већине скупштинске какве је хтео? То не казује г. Ристић у својој беседи, то је његова тајна, коју ће можда тек на самртном часу исповедати па и онда само под условом да је исповедник никоме неказује.

Треће је чућење г. Ристића: што се многи посланици позивају на уставност и слободу у Грчкој и Бугарској. Какву вајду вели, имају грци од слободе? „Имају у Атини на 40 листова, али ови немају никакви утицаја, њихов је глас пао!" Шала на страну, али овако не би смео говорити ни један гимназијски ђак, а камо ли први министар једне државе. Да у једној престоници могу излазити 40 листова, већином о народном трошку, да их дакле велика публика чита и издржава, а да немају никаква уплива на јавно мњење, то је такав абсурдум, да би у сваком другом парламенту, осим нишког, говорник био исмејан и извиждан од народних посланика. Па још несмете заборавити да то говори човек, који је мало час набрајао своје заслуге, што је предњачио народу у борби за слободу!!! На Бугарску пак, излио је г. Ристић читаву реку сажаљења: што је пренаглила са својим установама. Он је некада и пред неким казао, „да садањи устав бугарски не одговара степену образованости бугарског народа; он ће га провести кроз тешка искушења". И пророк је погодио. Несрећа је наступила одмах на првом кораку, — јер прва скупштина није хтела трпети назадно министарство. Несрећа велика достојна сажаљења једнога министра, који тако много полаже на сталност министарских столица. Та је несрећа данас прња и већег сажаљења достојна, јер је тај варварски народ остао упорно доследан своме првашњем мишљењу, па опет изабрао напредне људе у скупштину. У место да су замолили српске мајсторе, да им сагради устав, који нит смрди нит мириши и покрај кога се „поступно" развија уставно разбојништво, лоповлук, корупција, а неограничено господство једне власничке клике, — незрели бугари добише устав, који им не обриче таке „благодети".

Четврто чућење г. Ристића, тиче се предлога о измени закона о штампи. Као што је познато, влада је испунила скупштински аманет лако и јефтино. Укинула је само онај члан у закону о штампи, који наређује, да се новине смеју раздавати и експедирати на један сахат, после пошто је први примерак полицији предат. Сумње нема, да је ово један од најважнијих чланова закона о штампи и да би се његовим укинућем доста добило, кад би се и друге неке слободу спречавајуће наредбе законске укинуле. Но г. Ристић пристао је да укине 6-ти параграф само под условом, да остали параграфи остану у важности. Творац закона од 1870. год. и вршиоц његов знао је врло добро, да ће у цензури штампара имати довољну накнаду за уступку, што чини слободи укидањем шестог члана. Но то су провидели и многи посланици у скупштини, па тражили, да врати закон о штампи од 1875. год. И Ристић их по свом обичају предусрео чућењем: што се налазе занесењаци, који траже преко леба погаче. Та он једини зна да одмери народу онолико парче слободе, колико је његов желудац кадар да свари. Најпре му је дао малу, али опет красну порцију. За време рата и ванредног стања одузео му је и тај мали оброк, јер су то захтевале „прилике". После рата, вратио је у живот закон о штампи, пошто му је одузео све оне отровне сокове, који су се у њ прелили из „ненормалног" стања од 1875. год. Сада му опет даје један град слободе више, јер је уверен да му је ојачао стомак. И ви — вели имате образа, да кажете да ово није проширење слободе штампе, да ово није ништа. Тек што не рекне: та и ово је много од мене, нити би вам ја игда и толико дао, да ме писте заокупили. Значајно је, да је г. Ристић правећи дијагнозу са народном свешћу, пронашао да је за годину дана народ таман толико ојачао да може поднети још једну капљу слободе. Тај др. Шкода у политици зна и без пробе у практици да би закон од 1875. год. у брзо изазвао реакцију ако не и прави апсолутизам. Али је остао дужан да каже и то, какве је резултате показао закон од 1870. год.? Шта је он донео народу, да ли напредак, да ли слободу или апсолутизам? Дали је његова „блага кишица," коју тако радо спомиње кад говори о „поступном" развитку „слободе." Натапа и оплођава српско земљиште или га разрива и суши, те из њега расте коприва и чемерика? То је изволео прећутати г. Ристић у своме говору, као што је ћутом прешао све тугаљиве разлоге скупштинске опозиције противу његовог предлога о измени закона о штампи.

Српски премије, канда је и сам осећао да му говор не би начинио најбољи утисак на ширу публику у Србији, која је пратила његов „поступни" либерализам у унутрашњој политици. За то га ваљда и није штампао у „Српским Новинама" или „Истоку," него у једном загребачком листу, којега читаоци примају за готов новац, све што са стране долази.

Са нишке скупштине.

(XIV. седница од 29 новембра 1879.)

Министар правде. Правда бригу посланика. И треба законски одредити ко је трговац. Наводи какве је незгода кад се какав закон допуњује. Даље доказује да у закону трговачком члану 2 стоји ко је трговац. Ја сам по сагласију трговачког беогр. одбора нашао био да на крају овог предлога имају се побројати оне радње, које ће се ослободити од објављивања фирме; али је законодавни одбор нашао за умесно, да то изостави. Но ако скупштина за умесно налази можемо тај став да оставимо у целости онако као што сам ја и предложио, тим пре што ми је на примедбу моју београдски суд трговачки, коме сам ја телеграфским путем саопштио рад законодавног одбора, ипак одговорио да се то из предлога не изоставља ради бољег објашњења. Тај став господо није метут без икаквог основа. И ја сам за то да ће бити много јасније да се у овом члану помену, радње, које се ослобођавају од пријаве фирме. Но опет кажем да скупштина ако је вољна прими овај члан као што је предложен.

Председник. Одведе нас ова ствар господо далеко и у бесконачност. Хоћемо ли да решимо? (вичу: да се реши).

Примали скупштина у начелу овај предлог? (бива.)

Сад ћемо да решимо питање што је г. Дидић предложио. Но ја бих вас молио у интересу штедње, да ове измене, које је одбор учинио, плајвазом препишемо, да можемо предлог сада да решимо да се не мора штампати. Ало пак хоћете да се штампа то је ваша ствар (да се штампа.)

Милан Жујић за то је да се штампа.

Мијаило Раденковић мисли није нужно штампати но да се прибележе оне измене, а да се предлог остави за сутра да се боље о њему размислимо.

Глигорије Петровић пошто вели ми замењујемо § 5 а не знамо како је стари гласио, што би требало да стоји у извештају одборском, нужно је све то да се штампа, па да све то изнесе се нама на решење, јер не можемо радити на памет.

Никола Радовановић предлаже да се измене прибележе а да се па ново не штампа предлог, јер би то значило само дангубити.

Никола Мандић одговора Радовановићу да то није мала ствар за нас ако је за њега, јер овим се иде да се смета малим трговчићима радити.

Министар правде. Та и ја сам да се штампа.

Милан Жујић: кад министар пристаје нека штампа.

Потпреседник хоће ли вам бити јасно ово питање: ко је за овај пројект закона какав је с учињеним изменама из одбора изишао, тај да седи, а ко је за то да се штампа тај да устане, (вичу: није добро).

Онда кад вам тако није добро питање, ја ћу вам друго јасније поставити. Дакле чујте.

Ко је за предлог 12 посланика, да се предлог овај поново с изменама штампа, тај нека седи, а који хоће да се послужимо сада белешком тај нек устане; (већина седи).

Дакле решено је да се на ново штампа.

Молим вас одморите се четврт сахата.

После одмора.

Потпреседник изволте чути извештај из одбора законодавног за предлог измена у кривичном поступку.

Известилац Г. Гавриловић чита извештај који гласи:

Народној скупштини!

На основу указа од 5 новембра 1879 год. г. министар правде поднео је народној скупштини на решење законски предлог о изменама у поступку судском и кривичним делима.

Овај предлог законодавни одбор по проучењу једногласно је усвојио, па за то подноси га и скупштини на усвојење.

25 новем. 1879 год. у Нишу.

Известилац Г. Гавриловић — Председник законодавног одбора А. Р. Бабовић

Чланови:

К. Алковић, Марко Петровић.

Потпреседник сад изволте, који жели да у начелу о овоме говори.

Јоца Стефановић је противан овом предлогу у начелу, а ево за што: § 227 замењује се овим: „кад касациони суд учини нижем суду примедбе на решење или пресуду, тицале се оне поступка решавања или суђења, суд ће ако не усвоји по њима управљати се, друго решење или пресуду изрећи и даље по надлежности поступити." До сад је било ако првостепени и апелациони суд учини примедбе само на пресуду касационом суду, и у овом случају износе се против примедбе нижих судова, долазе пред велики суд на решење опште седнице; а сад се даје право првостепеним судовима да могу чинити против примедбе и на решења, на да долазе пред општу седницу касационог суда.

Противан је да се ово прими, јер би се наишло на велике незгоде. И оно је погрешка до сад што је ишло касационом суду: хоће ли који доћи под суд, и хоће ли се из слободе или из затвора бранити. То не треба да спада у разматрања касационог суда, то су питања фактична, јер те природе питања не разматра касациони суд. За то треба на така решења да се изјављују жалбе на апелациони суд. Догађало се више пута да првостепени суд каже: нема дела, или има али нема доказа против обвињеног и за то се не може да стави под суд. Дође казацији, она каже: има дела и постоје довољни основи подозрења да се оптужени под суд ставити може, и суд првостепени изриче ново решење и оптуженога ставља под суд. Кад суд донесе пресуду, он опет каже: нема доказа и

тобом разговарати се, могла бих ти рећи, како на сваком нашем кораку осећамо, да тебе нема, лепа наша „степска ружо!"

„И сама пољана није овог пролећа тако зелена од жалости за тобом, вели Јанош, твој љубимац, онај стари седи пастир; он љуби поруб твоје хаљине и рече да ће најбоље ждребе однеговати за твоју госпотску коњушницу и теби у Беч послати.

„А сад збогом остај моја љубазна сестро, да знаш само, да знаш само како се радујем повратку доктора Видепа са тог пута и његовим извешћима о мојој драгој сестри. Твоја *Габријела*".

„П. П. Сад ме баш моли доктор Виден да ти јавим да ће идући понедељак у Беч стићи, те моли за дозволу, да може следећих дана лично те посетити".

Беше л сјај пролећњег сунца, који је лепо лице младе госпође разведрио?

Радосан осмејак лебђаше око њезиних усана, када је свој поглед преко Дунава на зелену долину упрла, који још непрестано трајаше, догод се је великим дворедом сањалички дворцу повраћала. Сад и не мишљаше на племића, који иза завеса скривен њен повратак очекиваше и с погледом на њено радосно лице шкргуташе зубма — она не мишљаше ни на какву опасност, која јој можда прећаше, — она је само мислила на радост и жалост њене постојбине, из које јој се поздрави и вести приближиваху.

6.

Недеља већ беше наступила и ма да је по садржају Габријелиног писма доктор Виден већ требао у Бечу да је, то га ипак виконтеса још није видела. Узалуд је она изоставила своја свагдашња извожења, само да не би његову посету пропустила и шетње по парку, он ипак не беше дошао. Бледа и погружена одмараше се она цело пре подне на канабету у трему под отвореним прозором, који са густим бршљаном испреплетен једва пропушташе сунчане зраке у унутрашњи простор; она држаше у руци свог омиљеног песника и беше прислонила своју главу на књигу, а њене мисли врзаху се у даљини.

Тешке свилене завесе зашушташе на вратима њене собе — њено срце јаче удараше, премда се није ни најмање са свог места покренула, спустивши своју главу још више на књигу — али то не беше госпођица Монбертова, њена собарица, већ Јером, који је дошао да јави, да господин Мовил жели госпођи своје подворење да учини.

Племић је само једаред у исту собу ступио, када је при доласку у Беч своју госпођу у исто одељење двора довео и исти јој као њену искључиву резиденцију предао. Супрузи се иначе састајаху о табли и у вече при теју, када — што се веома ретко дешаваше — племић код куће бејаше. Сад захтеваше он говор у њеним сопственим собама, и Вали прожме некакав тајанствени страх — тајне су често страхотне, а прате их и неопредељене бриге, а и њене груди скриваху једну од таких тајана.

Но њено гордо срце ништа не издаваше од тих својих осећања, она климну главом немим одобравањем и стари послужитељ напусти просторије; мало затим поново зашушташе завесе и у истом тренутку стајаше племић пред њоме; он беше одевен у одменом ловачком оделу, држаше у руци једно писмо, и поклони се са најучтивијом љупкошћу.

„Извините ово прво и изванредно узнемирење", рече он смејући се, „али тиче се журне жеље нашег посланика, кога бих ја радо својим слабим обећањем потпомоћи хтео. Познато вам је, да смо позвати к њему на његов ловачки дворац у лов на шљуке и да би он врло усхићен био, кад би вас, чије се лепоте и присутности са сажаљењем ове зиме у малим круговима лишавао — светлети видео; смем ли се надати вашем пристајању?"

„Ви ме морате извинити", рече она учтиво но сасвим стално, „као што сте то и до сада љубазном услужношћу увек чинили; али ја још нисам тако увежбана у вашем говору, да бих се њиме могла без забуне изразити. Но надам се, да ћу све, што сам до сада издангубила до наступајуће зиме прилежним учењем накнадити".

Племић се галантно осмехиваше.

„Ваша лепота и пријатност, госпођо, тако плене срце и ум, да уво и нема времена оне миле тврдоће да примети. Па пошто знам, како посланик и његова супруга за вашом присутношћу јако чезну, то ми допустите да још једном њихове жеље заступим". —

(Наставиће се).

кривац се пушта. Дође дело касацији, она се не упушта у оцењивање доказа; суд као надлежан казао је да нема доказа и касација мора да каже: тако је и ако је при разматрању решења казала да има довољно основа подозрења противу оптуженога, да се под суд узети и о судити може. Ја сам за то да се могу чинити жалбе и на решења, али жалбе да иду не касационом, но апелационом суду и то да се измене у предлогу. Иначе је сам предлогу противан.

Поп Марко Петровић не признаје да су разлози г. Јоце умесни, јер одбор који је ову ствар испитивао није могао да ради по својој вољи но по предлогу министаровом. Мени и одбору главно је да се што више добије јемства за личну безбедност. Даље вели што се тиче предмета у суштини он доноси више јемства, доказујући: да суд донесе решење за једног кривца за два против једног гласа да је крив, касација донесе за 3 против 2 да је крив. Овај предлог треба да се усвоји какав је. Ако би усвојили резоне г. Јоце да иде најпре апелацији па онда касацији, он има против тога да примети да би се огрешили о надлежност.

Известилац Г. Гавриловић побија разлоге г. Јоце Стефановића, као да постоји рашчишћено питање, шта је фактично а шта правно питање, не стоји да је узакоњено да касација правна питања не разматра и од разматрања зависи између осталог и притвор оптуженика. Теорија доказана нашем кривичном поступку више негативне него позитивне природе, а овим се предлогом тражи могућност равнобранија у суђену за шта је позвана касација а не апелација.

(Наставиће се.)

Тиса се и при последњем изазивању од стране опозиције на угарском сабору показао кочоперан, те је и опет пожео клицање саборске већине. Он вељаше, да му је сада најпреча задаћа поправка финансиског стања и развиће државних привредних одношаја. Предузеће се ревизије индустриског закона, радиће се особито на грађењу железница другога реда. Укор, да жели штампу да скучи одбија од себе, само ће заштиту приватне части да одузме од порота, и у томе ће се угледати на одредбе либералних земаља. Што му се пребацила истрошеност, то је он такође од себе одбија и изјављује, да ће се радије истрошити испуњавањем својих дужности него да их не испуни.

Као што је било у једном чланку овога листа говора, мађари а особито тисине присталице приписиваху овом последњем као у заслугу отпуштање **бана Мажуранића**, који је био крајње неспособан и т. д. и није могао да обнови нагодбу, како би то по мађаре добро било; али осечки лист «Драва» доноси из Загреба тај глас, да је Мажуранић пао због неиздавања аката у процесу журналисте Франка, којег је он по сваку цену хтео да сатари.

Тај противзакони начин задржавања списа наишао је и код самог цара на осуду и овај је захтео отпуштање бана, те га није преда-се ни пуштао, кад је дошао у Беч, него га је упутио Тиси. За сада јављамо ово, а у идућем броју изићиће извештај нашега дописника из Загреба о тој ствари, који се извештај за овај број задоцнио.

Мило за драго. То су имали чеси на уму, кад су у седници прашког варошког већа од 12. о. м. предложили, да ово изрази своје саглашавање са ческим меморандумом. Предлагач Милде образложи тиме, да испуњење тога меморандума не може ни у чему наудити немачким становницима; што исти захтева, то је најмање, што чеси могу искати. С обзиром на немачку изјаву не сме ни прашко варошко веће ћутати. Немци се узалуд опираху томе, велећи, да то неће бити прави израз целог варошког становништва пошто има у Прагу млого и немаца; али им на то чеси одвратише, да тако исто има и у Лајтмерицу и Рајхенбергу чеха, па се немци нису на њих осврталн. Одлука се најпосле усвоји са свима гласовима против три немачка.

У новопазарском санџаку испод Плевља ово дана су некаква четири човека, од којих је један турски војник, пуцали на аустријску стражу, која је онуда пролазила. Сва четири су затворена. Страни листови пишу, да су том приликом неколико аустриских војника пали, што се с аустриске стране пориче. То било како му драго, то показује, да пасификација још не значи умирење.

Денунцијанти су вредни људи, а та њина вредноћа нарасте, кад им се плата увећа. Аустриској преси треба да се протумачи најновији нападај на њене војнике у новопазарском санџаку у том смислу, да је томе Србија крива, па је и нашла, ко ће стару «Пресу» известити: да се по Србији вуку 3 панславитичка агента, којима су се придружила и 2 италијанца — сигурно, да би вест ужасније звонила — то се тајно договарају са бившим устаничким вођом Љубибратићем — као што се види, том је денунцијанту и овај вођа страшан —, да отпочну агитацију у новопазарском санџаку. Ти су агенти били и код митрополита позивани а 12. о. м. били су и код самог Ристића. — Честитамо «Преси» на овој тајни, коју је свету изнела, да се грози од ужаса. Али на њену воденицу и то иде.

Из **Београда** се брзојавља «Преси», да се је 14. о. м. опуномоћеник Марић са два инжинира крепуо за Беч ради продужења железничких преговора.

Из **Цариграда** се дознаје о **грчко-турском** пограничном питању, да је порта усвојила предлог енглеског посланика, по ком ће интернационална комисија бити искључена, која би требала на лицу места границу одредити. То је нов заплет. — О **гусињској ствари** чује се, да ће се отпочети расправе о стварним предлозима, ма да ти нису на Цетињу формално обзнањени. — У Цариграду се састају конци и свезују се у чворове, које ће само мач моћи одрешити а то значи: пресећи.

И у од неко доба мирном **Цариграду** уватили су неког атентатлију грка са бомбом и пакленом машином. Тај човек изјави да стоји под енглеском заштитом. Истрага се отпочела и већ се јавља, да су млоге личности обрукане тим.

О подозривом Хартману или Мајеру, који је у Паризу ухваћен и сад се од стране руске захтева још се није француска влада решила, шта да ради. Поступак француске владе у овој ствари уједно треба да покаже, уколико су истините оне вести о руско-француском зближењу. Изда ли га Француска Русији, тада је то само из љубави учинила, јер по међународном праву политички преступници се не издају.

Издавање уваћеног **Хартмана у Паризу** постало је важно питање, с којим се са особитом вољом светско новинарство бави. Радикалци су за неиздавање, а о француској влади се говори, да ће га издати, само ако се докаже истоветност Хартманова и његово саучешће у московском атентату. Веле да је кнез Орлов већ и зато дао нужне документе, а с руске стране јавља се, да је и сам уваћеник признао своје учешће, што опет поузданији извори побијају и веле, да Хартаман ни своме браниоцу није своје право име исказао.

Из **Петрограда** дознају бечки листови, да је Горчаков намеран заискати од свију великих кабинета у начелу издавање свију нихилиста, који би стајали у свези са атентатима. Осим тога држе се тамо скоро сваки дан под царевим председништвом већања о угушењу сваке узбуне, и већина се тих великаша слаже са већим, окрутнијим мерама, само не могу да изнађу које су то, пошто су све могуће опробали; а о никаквој слободи или реформи ни спомена. Вели се, да је питање, да ли ће се диктатура установити, и ту је већина са царем заједно за ову последњу. Чудно је, како може ту и друкчега мњења бити. Као о најновијој промени у том смислу јавља се о образовању врховне комисије на место главнога гувернера, којој ће на чело доћи Лорис Меликов, и добиће неограничену моћ за истребљење револуционара.

Услужни бисмарков лист «Nordd. allg. Zeitung» једнако се труди да увери свет о немачкој миротљубивости, а особито према Русији, која — како он вели — је по својој природи сама град и опкоп то по своме пространству, то по својој клими. Што је пре Немачка захтевала повратак оне две земљице, то је само из природне потребе ради обране. Петроградски лист одговара на то, називајући говор његов о утврђењима као хипотезе, и Русија би само тада била умирена са стране Немачке, кад би се ова увек као пријатељ Русије и на делу показивала.

«Глас Црногорца», посматрајући рад и плодове минулога доба, са обзиром на Црну Гору долази у своме 5. броју до закључка и вели, да је у Црној Гори пре последњег рата било наде, да ће она после тога отпочинути од својих спољашњих задатака; али берлински конгрес, који се скупио ради остварења мира, створио је баш услове за немир и рат, у којима ће и Црна Гора уплетена бити, и ту «Гл. Црногорца» исповеда, да Црна Гора није никад туђе улоге играла, нити ће играти, нити има кога, који би је могао нагнати, да своје петстолетно предање изневери и да као ропкиња пође за скутом ма које светске силе. Па даље вели тај лист ово:

Што смо већ неколико пута рекли, то и овом приликом повторавамо: Црна Гора није решена својих спољашњих задатака; она ће тек имати да суделује у преображају и померавању власти и моћи, које ће се пре или после изводити у Јевропи.

Од неко доба много се говори о новим ратовима, и то о великим ратовима, који ће букнути у Јевропи на пролеће ово или на друго или на нето. Пророци не ћемо да будемо, али ласно је могуће да ће погодити они који овако проричу. Где ће ти ратови букнути, ко ће их водити и рашта ће се водити, и то не ћемо да нагађамо. Може бити да ће нас ова чаша мимоћи, а можда и не ће. Тек свакако ми хоћемо да будемо и ваља да смо свагда на опрезу. Нама то у толико лакше пада што смо ми ваздашњи војници и спремни за бој у мирно као и у ратно доба. А зна се и то, да ми у сваком случају немамо рашта војевати, ако не ћемо за оно за што су и досад војевали оци и праоци наши, за што смо војевали и ми сами, за што ће војевати и деца и унуци наши, ако не будну сретни да им оставамо у наслеђство све оно блаженство, за којим у несломљеној политичној вери својој данас још једнако уздише наша душа народна. Ову веру с истим чуством побожности и оданости исповеда наш владалац исто тако као и цео народ његов. С њом је стојала Црна Гора посред толиких бура кроз толике векове; с њом ће се она одржати и у напредак, докле год траје света и века. У тој хармонији лежи њена вапредна снага, с којом је свагда, с којом свом данас, овако малена и сиромашна, импонује свету.

Овоме спољашњем задатку Црне Горе ваља да одговара и сва њена унутрашња државна радња. Црна Гора ваља да буде расадник слободе српске, српског државног живота и доброга реда и напретка у свему. Као што је она Србима узор у јуначко прегнућу и самопрегоријевању, тако треба да им буде узор и у култури правога српског духа, с којим се дају спојити и све добре стране човјечанске цивилизације. Оним што је и што се у њој развија Црна Гора ваља да постане привлачна снага за своју браћу у околини, а то ће моћи само онда бити, ако остане као и до сад постојбина и расадник српске слободе, и ако уз то коракне у напријед у свему чим се остале државе у свијету диче и поносе.

Доиста, кад се то уочи и на ум узме, признати се мора, да велики задатак лежи на данашњем нараштају, под чијим се рукама налази големи процес прелаза Црне Горе из дојакошњег њеног патриархалног стања у стање једне уређене правне државе. Истина одговорност за успех или неуспјех почива у првој линији и са свом тежином на онима, којима је историјски ток и развитак догађаја положио у руке неограничену власт над оним богатим фондом снаге и моћи, којом земља ова располаже; али испод одговорности, више или мање, не могу се извући ни сви они елементи, који су ма с које стране, било то интелигенцијом или искуством или материјалним богатством или стародавним гласом имена свога или положајем својим, кадри да уложе понешто у темељ заједничке нам зграде државне, да спрече што би нам од штете било или да протуре што би нам благослов и берићет донети могло.

На престолу црногорском седи владалац срцем и душом одан благу и срећи своје земље; у Црној Гори живи народ срцем и душом одан своме владаоцу, народ храбар и јуначан, народ послушан, трезвен, трпељив, умерен, бистар душом а крепак телом као икоји. Нек је још по среди копча, која веже владаоца са народом: људи мудри, савесни, поштени и карактера пуни, који више свега љубе правду и истину и служе своме Господару духом правде и истине, људи који ће радом својим оправдати поверење код свога народа, који себе не ће сматрати само као преставнике повјерене им власти него и као савјесне трудбенике на општој њиви народној, и нек је тим људма дат сходан и слободан делокруг, који ће дати маха слободном развитку њихове снаге и оживоравању њихове добре воље, — нек је тога свега између владаоца и народа, па ће онда између свију оних државних фактора, од којих је састављена цела наша државна машина, постојати она лиена хармонија под којом напредује и држава цела и сви поједини чланови њени и све што је год у њој.

Речи, као ове што иду, по своме замашају заслужују пажњу и разбирање целога српства. Те су оваке: Црна Гора ваља да буде расадник слободе српске, српског државног живота и доброга реда и напретка у свему... треба да буде (Србима) узор и у култури правога српског духа, с којим се дају спојити и све добре стране човечанске цивилизације ... она ваља да постане привлачна снага за своју браћу у околини... То све су речи, које раздрагавају свако српско срце, јер оне одговарају његовим жељама, његовим сновима и надама. Али су до сад те његове наде и жеље увек само у речи прелазиле, а никад не у дело. У таким мислима је погледао сав српски народ до скора на кнежевину Србију, па шта би? Одговор је у томе, што Србин више не баца таке погледе на ту кнежевину и што сад «Глас Црногорца» може да обраћа пажњу васцелог српског народа на Црну Гору, као на расадник српске слободе. Последњи пресудни догађаји показали су као обману ону неограничену веру у витешке владаоце и људе мудре, савесне и т. д. т. ј. њихове доглавнике, коју је веру преокупирано јавно мњење крстило «родољупском» и «родољубљем» самим — и народ је постао песимиста, сумњало. Догађаји ови дали су за право, онима који су исповедали истину на историјском искуству заснованy: да је народ једини свој рођени пријатељ и он ће сам себе моћи и хтети усрећити, ако му је то жеља, те му је прешла у свест и предузеће. — Вера у искреност владалачких и у опште жеља владајућих личности и класа за народним добром, слободом и напретком показала се и овом приликом као детињаста, особина дечијег осећања и мишљења. Интереси руководе људе и друштва, они владају светом, и нико нема интереса у добру народном, до он сам једини. За ово говори стање и прилике свију држава, па и српских; ових последњих утолико већма, што су мање, па је владајући елеменат интензивније

могао себи створити земљиште за постижење својих интереса. Најповршнији поглед на стање и прилике обе српске кнежевине показује нам ту неутешну слику, и ми исповедамо, да само у растућој народној свести о рођеним му интересима можемо имати гаранције за народни напредак и срећу у будућности.

Међутим и енунцијација овог црногорског гласила и ако нам, као што рекосмо, превелике наде не побуђује, ипак нам је утолико драга, уколико има изгледа, да је она навесница, знатнијих дела на унутрашњем развићу црногорскога живота; но колико ће спољашње прилике дати Црној Гори, да се тим својим препорођајем позабави — то се не да прорећи, тек дуго — како нам се чини — неће потрајати. Као што се види, ми ма с које стране српске прилике расматрали, — не можемо да им измамимо пријатну слику; али држимо, да то, на жалост, одговара потпуно данашњем стању ствари.

—ов—

Социјалистички процес у Кракови.

У Кракови се 4. о. м. започела закључна сутска расправа против 33 пољске социјалисте, који су већ скоро годину дана у краковској тавници, као у истражном затвору. Поступак у затвору је према њима био грозан тако, да су се затвореници били решили пре од глади да скапају по да трпе таке нечовечности и они нису хтели више ни ране ни пића примати, која су им се доносила; на то се је почело с њима мало човечније поступати.

Расправа ће трајати на сваки начин више недеља, пошто се на читање доћи некаких 147 актова и биће 76 сведока саслушана. Аустриски министар, који се зове правосудни, радо би „учине“ових бунтовника подвео под закон о велеиздаји; али поред све добре воље државног одветништва, да одговори министровој жељи, не испаде му то за руком због недовољног материјала, те тако оптужба гласи против „нарушавања јавнога мира“, и има некаквих 40 писаних табака.

Оптуженици имају три браниоца. Као главни оптуженик изилази Људевит Варински. Он је у 23. години и рођен је у Мартиновску (кијевска гувернија) а окривљен је, да је као члан социјалистичке иноземске дружине радио 1878. и 1879. године да образује социјалистичке клубове у Кракови, Лавову и Бечу а у намери, да речју и словом распростиру социјалистичке теорије у Аустрији, да народ ове царевине мржњом и презрењем против цара и његове владе напајају и да народ на противљење и број против ових позивају.

Остали другови Варинскога означују се као сукривци. Они скоро скроз спадају у ред интелигенције. Међу њиме има 1 др. филозофије, 1 магистар фармације, 1 музички учитељ, 1 књижар, 1 фотограф, 1 штампаријски управитељ, неколико медицинара, неколико политекничара, неколико учитељских сесеминариста, неколико ђака уметничких завода, 1 гимназиста, 2 слагача, 1 ципелар и т. д.

У оптужби се позива на социјалистичке процесе, који су се пре две године држали у Лавову и Бечу, а даље се доказује „државоопасност“, велеиздаја ових људи програмом пољских социјалиста.

Како ће се процес свршити, то се да боме не да претказати; може се то једино рећи: да ће пре горе по затворенике но боље испасти. Али по њихову ствар за цело ће нешто и овај процес од користи бити, јер њиме се чине људи пажљивим на то горуће питање а појмови се о томе бистре и изазива се свет на мишљење. Тако већ јавља један дописник „Н. сл. пр.“, како услед тога процеса тамо расте разумевање социјализма и људи, који су најчудноватије појмове имали о социјализму, сад су га упознали и спријатељили се с њиме.

Програм пољске социјалистичке странке, који се је овде прочитао, саопштавамо у следећем: Политичке, економске и друштвене тековине су плод вековнога рада свију друштвених чланова. Па зато требају оне свима људма да буду од користи. Али у истини није тако. Врло мала мањина вуче сав добит из установа, пошто она бесправно радне справе т. ј. капитал за себе задржава и једино за себе их и употребљује.

Испитамо ли услове, под којима се данашња Пољска налази, то видимо, да је победа социјалистичких начела неопходна да пољски народ дође да среће. Зато је суделовање у борби против данашњег друштвеног реда дужност свакога пољака, који више љуби судбу велике већине свога народа но интересе капиталистичке и племићске мањине наше земље.

Као руководећа начела наводи програм: 1. Справе за рад (капитал) не смеју више бити добро појединих личности и морају прећи у својину целокупног радништва, који ће најамнички рад претворити у колективан рад дружина из фабричких радника, занатлија и земљоделаца; 2. свака има права на износ заједничког рада; 3. друштвена и потпуна једнакост свију, без разлике пола, своја и народности; 4. Остварење ове идеје мора бити дело свију радника без разлике врсте њиховог рада и народности, из чега изилази, да друштвена револуција може бити само општа и међународна.

Као сретства за остварење ових тежња наводи програм: 1. Организација народних снага; 2. пропаганда социјалистичких начела словом и речју; 3. агитација т. ј. демонстрације, протести и непрестани бој против по стојећег друштвеног поретка. А пошто је призната јаловост свију „законитих“ мера — вели тај програм —, то се он једино социјалном револуцијом може остварити

Р. Н. К.

ДОПИСИ.

У Срему 2. фебруара.

Читајући у вашем цењеном листу о прекој смрти јазачког игумана Иринеја Лазаревића а затим и ђака и калуђера одмах после сахране игуманове, ево шаљем вам једно писмо које сам још пре више недеља добио из манастира Јазка, са тим додатком да га штампате као допис, а за истинитост овога јамчи сам писац. Те сада чујући о тим смртним случајевима, и да се још незна права повода томе то вам шаљем исто писмо са замолбом да га штампате као допис, који сам случајно заборавио послати вам, но који с једне стране показује какви су сада наши јадни калуђери и како су ниско пали, а с друге стране опет може можда опет припомоћи да можда каквом злочину у траг уђе.

Јазак..... 1879.

Познато је у свој околини, да у манастиру Јазку живи јеромонах Теофан Ковачевић који је познат са свога необузданог и хрђавог понашања. Чим је 1875. год. у монашески чин ступио, одмах се видило, како он свој чин сматра, јер није пошло ни месец дана од ступања његовога у чин, кад му се једно вече при вечери не допадне вино, а он устане и оде код намесника, који је због своје слабости већ легао био, те је лупао и псујући питао, зашто неда бољег вина, зар нема бољег вина у манастиру, да га се једва намесник курталисао. На скоро затим био је овај јеромонах одређен на упразњену парохију у Ривици код Прига, те се и тамо показао са својим непристојним животом, јер отуда је ишао у Руму и ту се често показивао шетајући се испод руке са својом супругом односно праљом. Тако је о Видов дану дошао у манастир Раваницу са том својом праљом супружницом, и ту се тако опије да није могао више седети, ни стојати, него га његова иста праља узме испод руке и одведе у намесникову собу и намести га ту да спава, а она је све једнако, док је он спавао седила поред њега бранећи га од мува. Но на њену несрећу дође и куварица м. Јазка на славу, а ова је опет пре оне била пређе праља Теофанова, те почне исту грдити па онда и Теофана, а све избраним речма, што се само ту чути могу, казивају ћиће Јараницом и т. д. На ову се грдњу пробуди отац Теофан, а куварица амрелом оца Теофана и стане га грдити. Отац-дед и т. д. А они који су били присутни у соби одбране га, а пречасни отац духовник крушедолски Арсеније Драгић, стане лепо као сина световати оца Теофана, да овај не нарушава свој чин таким гадним јавним понашањем и животом, а отац Теофан место да му се захвали на савету, а он духовника још добро изгрди.

У Ривици наравно да није могао дуго остати, јер видећи добри Ривичани овај саблазнителни живот, настојали су да се уклони, те се зато врати у своју обитељ, али није у Ривици заборавио своју супружницу праљицу, него и њу доведе са собом у Јазак, и настани је у Прњавору јазачком. Ни три дана не прође од како се у манастир вратио, а он се одмах одпочео са братством свађати и протеривати, гледајући да у тој свађи удави своју тугу за парохијом, грдећи што сада има мању плату, а жалећи што сада неможе онако раскалашан живот да проводи. Наравно братија му нису могли од своје мале дијурне штету да накнаде. Сам га је игуман Иринеј као настојатељ и као његов духовни отац световао и настојавао је да га колико толико од његовог досадањег развратног живота одврати, но на жалост, у место да се поправи он још гори постане. Док је у Прњавору код његових познатих пријатеља трајало вина, дотле се слабо отац Теофан у манастиру бавио, а баш су га слабо и тражили, а кад је морао у цркву слабо је долазио. Истина овим је штедио дрва манастиру, јер му собу не грејаше, јербо је у Прњавору и преноћивао, а сигурно је чувао своју љубезну која је као нова млада у Прњавору доведена. А кад је на скоро отац Теофан своју давнашњу жељу испуњено видио, кад му се супруга породи, то је он одмах дотрчао у манастир код братије да им своју радосну вест саопшти, играо је и скакао говорећи своме духовном брату Серафиму: видиш ти то немаш пак нећеш ни имати. А овај му је одговорио: да то и не жели.

Од то доба отац Теофан се још ређе виђао у манастиру, него непрестано бавио у Прњавору код своје ново рођене кћери, или у бирцу код свога кума, гди се је са раденицима картао и куглао.

Једном је добро наквашен отишао у бирц и намештао кегле, као калуђер у оделу, лепо је изгледао међу бећаријом и другим раденицима. Ту се десио и манастирски шумар, отац Теофан потегне оданде враћајући куглу натраг до удари шумара хитимице куглом, и овај познавајући га да је опак, несмеде му ништа, а људи су му привикивали: „Саво удрига б...му поповскога“ — но шумар му само опсова м...., и опомене га да пази. Отац Теофан пак тужи шумара зато котарском суду у Ириг, „за повреду части.“ Но ту место да је шумар осуђен, буде Теофан од јурасора опоменут, да боље на себе као свештеник пази, да не иде у така друштва, да се боље понаша и т. д. Али и овај судски савет слабо му је користио, јер мало затим дође једно вече из бирца опојен на вечеру, како је сео вечерати почео се са братијом свађати, а кад му је настојатељ казао „да ћути и да не ларма,“ он скочи с стола и оде у собу, псујући овоме оца и матер, и т. д. А кад је у собу отишао, а он узме један колац који је у соби држао, и отиде и стане на једно место, куда је баш отац Никанор морао у своју собицу проћи, да га дочека, али на срећу оца Никанора нађе случајно једно ђаче те види оца Теофана, где стоји са концем у руци. Ђак то јави намеснику и свима даље, те док је ђак то јавио и направила се ларма, а он то видећи, већ се склонио у соби, те се тако и отац Никанор спасе.

Још које како се с њиме излазило на крај, док није о ускрсу ишао у Руму, да служи у старој румској цркви, а на стану је био код поп Авакума, а ту је страдао, јер у соби где је ноћио приповеда, да је била флаша шпиритуса, а њега ноћу заболе зуб, те је вели сав шпиритус до зоре потрошио, док му је зуб стао, а од тога доба није ни болео.

Једном доведу шумари једно магаре из штете, а отац Теофан чим устане а он место на јутрење, узјаши магаре па терај око цркве, дерући се и вичући ђач, ђач! а кад га је више пута око цркве оптерао, магарету се досади, те свога оца Теофана збаци на земљу, ђаци се овом смејали, а отац Теофан за једним, те је сиромах једва утекао, јер да га је ухватио, зло и наопако.

Не давно се картао отац Теофан у бирцу прњаворском код свога кума са једним бећаром, били су обојица наквашени, но ипак је отац Теофан знао увек бољу карту себи задржати а гору оном подметути, док онај то не спази те повика: „ај б..... поповскога шта ти то радиш?“ Но и пијана кока зна шта је јастреб, те се ушепртљи и стане извињавати те се извуче од картања, па онако наквашен дође у манастир на вечеру. У трапезарији разговарала се братија, да треба сутра ићи у шуму, и то на другу страну где давно нису обилазили, да обиђу, а отац Теофан онако пијан продере се: „ја нигда више не идем у шуму, јер немам чизама“, а други од братије примети: „немам ни ја, али се мора ићи“, те се из овога породи читава брука и свађа, да отац Теофан стаде ђипати и викати, „идем сада да у сва три звона ударим на ларму, те да побуним сељаке“ и ово би учинио да је могао сићи доле, но настојатељ му то недаде него га онако пијанога угурамо у његову собу, а кад уђе у собу а он зграби своју пушку и опали кроз прозор и стане викати: „помагајте, у помоћ људи! но на срећу нико га не чује а наскора се пијан смири. У јутру су људи приповедали, да је један сељак прошао у виноград кад је баш пукао, те му је сачма око ушију свирала и у мало није убијен. А после тога ујутру рано пре зоре он у његовој соби свира весео у хармонику и пева, а његова супруга Шана секундира му, а то се зна да је иста његова супруга и онда код њега ноћивала кад је сутра служио, а на саблазн нашу виђа се кад и кад да је и пијан кад свету тајну служи.

Ево оваки је отац Теофан калуђер и свештеник, па није чудо што дакле наш народ на нас калуђере виче. А лека ни одкуда.

СТЕВАН БРАНОВАЧКИ.

У Новом Саду је преминуо 8. (20.) фебруара у 1 сат по подне тај врсни србин, честита старина Стеван Брановачки у 76. години својој. Он је српскоме свету а особито овом у аустро-угарским крајевима јако познат и чувен. Својом умереношћу и озбиљношћу импоновао је и улевао је пошту према себи у свакоме тако, да је он био најзгоднији за беспристрасна претставника, за посредника и за изваћача одлука, за које се он заузео.

Стеван Брановачки се родио у Сенти 1. јуна 1804. год. 1828. положио је адвокатски испит, 1831. постао је потфишкал потиског диштрикта, год. 1848. солгабиров у бачкој жупанији. После буне постане најпре ц. кр. сремски комесар, а затим до 1851. год. капетан потиског диштрикта, када буде члан окр. суда у Н. Саду, где је 1861. завршио државну службу, као потпретседник истог суда. Са том се годином започиње друга периода његова живота: доба јавног рада.

Те године буде изабран за посланика на угарском сабору и за претседника српског народног позоришта. 1867. постане претседник „матице српске“ а следеће године претседник црквене општине и гимназиски патрон. Од 1869.—1872. градоначеоник новосадски. Од 1872. био је једнако члан српског народног сабора, а од године 1874. први световни потпредседник истога. Последње му је дело било потпис ограде против нове промене у српској јерархији.

Згодно сабира „Застава“ његов значај у ове речи: „Био је фокионски правичан, катонски озбиљан, умерен као вршњак му Стевча. Није био „високе науке“, али чврсте родољубиве воље и ревности, — и оставио је неуморним вредним својим редом на толиким народним, општинским и заводским пољима нашим више спомена и заслуге за собом, него млоги ученији, имућнији и „виши“ вршњак или преодник“.

Кад се каже, да је до последњега часа Стеван Брановачки био потпретседник српског црквеног народног сабора и члан саборског одбора, претседник „Матице Српске“ и новосатске православне општине, патрон новосатске гимназије — то се и само каже, какав је губитак задесио народ српски овом смрћу, те да ће му сав народ пожелети вечнога мира и славиће му име његово.

Одговорни уредник П. Јовановић. Власник штампарија „Народног Гласника“. Штампарија „Народнога Гласника.“